

Celoživotní vzdělávání

Význam a cíle celoživotního vzdělávání

- Zvýraznila vysoká strukturální nezaměstnanost (zejména nízkokvalifikovaných lidí)
- Demografický vývoj
- Lisabonská strategie

Definice celoživotního vzdělávání

- „Každá vzdělávací činnost uskutečněná v průběhu života s cílem zlepšit poznatky, způsobilost a schopnosti v rámci osobnostní, občanské, společenské a/nebo se zaměstnáním související perspektivy.“ (Dudová, 2003).

Lifelong learning

- Celoživotní vzdělávání/celoživotní učení
- Kontinuální vzdělávací proces.
- Změna v přístupu ke vzdělávání- získávání kvalifikace různými vzdělávacími cestami v průběhu celého života.
- Formalizovaný vzdělávací systém jako nezbytný základ, ale pouze součást CV.
- Vzdělávání dospělých – pouze část CV.

V rámci celoživotního učení rozlišujeme:

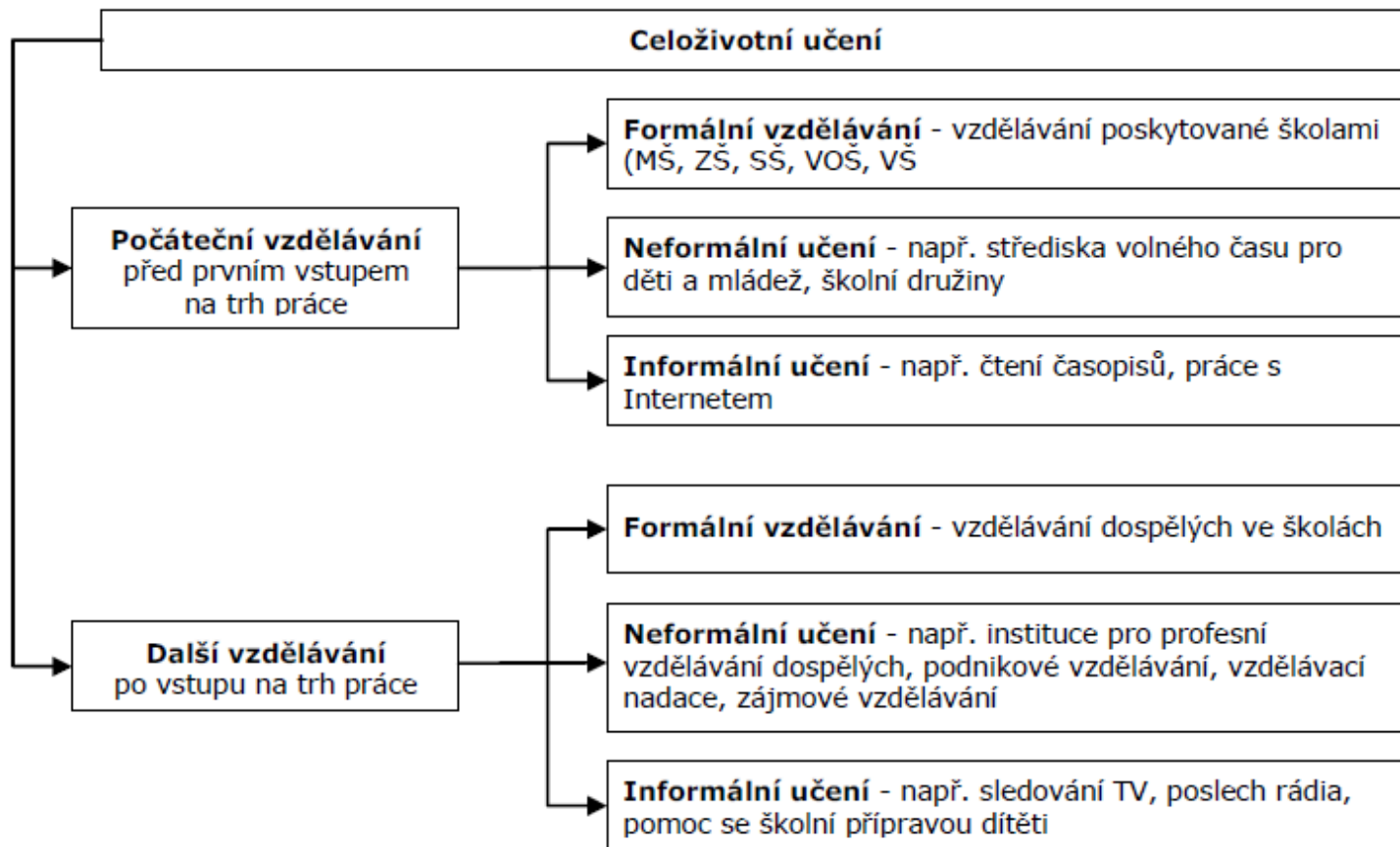
- Počáteční vzdělávání (až po ISCED 5,6)
- Další vzdělávání

=>

- Formální vzdělávání
- Neformální vzdělávání
- Informální učení

Etapy celoživotního učení

Obrázek č. 1 **Etapy celoživotního učení**

Vzdělávání dospělých

Vzdělávací proces

- obecný pojem pro vzdělávání dospělé populace
- Zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity, realizované jako řádné školské vzdělávání dospělých (získání stupně vzdělávání) nebo jako další vzdělávání.
- Již vstoupili na trh práce.
- V oblasti všeobecného vzdělávání
- V oblasti dalšího odborného vzdělávání
- V oblasti občansko/zájmového vzdělávání

Zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání (2006)

- Národní soustava kvalifikací (NSK)
- <http://www.narodni-kvalifikace.cz/>
- Úplná kvalifikace
- Dílčí kvalifikace
- Kvalifikační standard
- Hodnotící standard

Národní soustava povolání (NSP)

- <http://katalog.nsp.cz/smery.aspx>

Shrnutí aktivit

- Do konce roku 2009 MŠMT schválilo 184 dílčích kvalifikací
- Celkem proběhlo 737 úspěšných zkoušek
- Financování – operační program pro vzdělávání a konkurenceschopnost
- V roce 2007 započaly přípravy i pro vytvoření národní soustavy kvalifikací pro terciární vzdělávání
- EQF
- Projekt UNIV 2 kraje

Legislativní úprava

- Školský zákon
- Zákon o vysokých školách
- Zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání (2007)
- Normy, které souvisejí s výkonem práce

....

Institucionální rámec

- MŠMT – akreditační orgán rekvalifikačních programů
- Národní ústav odborného vzdělávání
- Národní rada pro kvalifikace
- MPSV – Správa služeb zaměstnanosti
- Ministerstvo průmyslu
- Ministerstvo kultury
- Rady pro rozvoj lidských zdrojů – úroveň samospráv

Poskytovatelé

- základní školy, které organizují především kursy k získání základního vzdělání;
- střední školy a vyšší odborné školy;
- jazykové školy;
- základní umělecké školy;
- vysoké školy;
- firmy/organizace (podniky, instituce, orgány státní
- neziskové organizace: resortní vzdělávací instituce, nadace, církve, odbory, profesní organizace,
- kulturní instituce (muzea, galerie, knihovny, kulturní domy),
- komerční vzdělávací instituce;

Strategie celoživotního učení

- Pojetí celoživotního učení
- Analytická část
- Strategická část
- Návrhy opatření na podporu rozvoje CU
- Provázanost strategických směrů

2.3 SOUHRNNÉ VÝSLEDKY ANALÝZY SOUČASNÉHO STAVU ROZVOJE ČŽU – SWOT ANALÝZA

Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Většina obyvatel dosáhla středního vzdělání (vyššího sekundárního stupně). • Nizký počet obyvatel disponuje pouze základním vzděláním (nižším sekundárním stupněm). • Nadprůměrné výsledky funkční gramotnosti na 1. stupni ZŠ. • Nizký podíl žáků, kteří předčasně opouštějí vzdělávací systém (resp. střední tj. vyšší sekundární stupeň vzdělávání). • Široké teritoriální pokrytí vzdělávacími institucemi všech stupňů a typů. Rozmanitý systém terciárního vzdělávání (VOŠ, veřejné, soukromé a státní VŠ). • Decentralizovaný systém VŠ s plnou akademickou svobodou, otevřený Evropě. • Velká a obsahově diverzifikovaná nabídka studijních programů terciárního sektoru. • Vysoká poptávka po terciárním vzdělávání, zejména po vysokoškolském studiu. • Rozmanitost a pestrost poskytovatelů zájmového vzdělávání a velký věkový rozptyl jeho účastníků. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nizký celkový podíl populace s VŠ vzděláním; omezená společenská prestiž a kvalifikační ukotvení bakalářského stupně vzdělání. • Nedostatečná kvalifikační vybavenost starší populace. • Nizká míra vybavenosti domácností aktuálními ICT (PC, internet). • Regionální rozdíly ve vzdělanostní úrovni populace. • Nizká vzdělanostní mobilita (děti nedosahují vyšší úrovně vzdělání než rodiče). • Nizká úroveň rozvoje klíčových kompetencí (vč. jazykových a ICT). • Nizká účast sociálních partnerů na rozvoji celoživotního učení. • Chybí ucelený systém identifikace vzdělávacích potřeb a dostupný individualizovaný systém poradenských a informačních služeb. • Brzká selektivita vzdělávacího systému, omezená prostupnost. Konzervativní postoje VŠ, malá míra vzájemné spolupráce, převažující orientace na graduální studium, pomalý rozvoj distančního studia na VŠ a VOŠ, které by umožňovalo kvalitní studium při zaměstnání, nedostatečná vazba na požadavky praxe a omezená spolupráce se zaměstnavateli. Studijní nabídka stále ještě plně neuspokojuje míru poptávky po terciárním vzdělání. • Přetrvávající nerovnost v přístupu k terciárnímu vzdělávání, projevující se zejména nižší mírou přístupu studentů z nižších sociálních vrstev. • Menší zájem o studium technických oborů a vysoká míra neúspěšnosti při tomto studiu. • Neexistence systémového prostředí (systémové i finanční bariéry) pro další vzdělávání omezuje jeho rozvoj – na nabídkové straně chybí systém zajišťování kvality vzdělávacích programů i vzdělavatelů; na poptávkové straně stimuly pro účast. • Nizká účast dospělých ve všech formách dalšího vzdělávání. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoření otevřeného prostoru pro ČŽU (Národní soustava povolání, Národní soustava kvalifikací a uznávání neformálního vzdělávání a informálního učení podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, modulový a kreditní systém ve vazbě na ECVET atd.). • Zvýšení poptávky po volnočasových aktivitách dětí, mládeže i dospělých umožní jejich další rozvoj. • Kapacity základních a středních škol jsou využitelné pro další vzdělávání – školy centra vzdělanosti obce. • Kurikulární reforma na ZŠ a SŠ umožní rozvoj klíčových kompetencí a prohloubení motivace k ČŽU. • Expanze terciárního sektoru umožní zevšeobecnění středního odborného vzdělávání a větší důraz na klíčové kompetence. • Diverzifikace terciárního sektoru v návaznosti na Boloňský proces umožní další rozvoj bakalářských studijních programů orientovaných do praxe. • VŠ se mohou stát regionálními centry vzdělanosti a výzkumu nebo do vznikajících regionálních center ČŽU aktivně vstoupit. • Rozvoj distančního vzdělávání zapojí do vzdělávání další cílové skupiny, zejména ekonomicky aktivní dospělé. • Účast škol terciárního sektoru v mezinárodních vzdělávacích projektech a v projektech ESF otevírá možnosti rozvoje vzdělávacích aktivit a inovace studijní nabídky směrem k dalšímu rozvoji vzdělávání dospělých a podpoře ČŽU. • Zrychlení technologických změn a alokace kvalifikačně náročných investic povede ke zvýšení poptávky po dalším vzdělávání v průběhu produktivního věku. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nепrovázanost politik v oblasti vzdělávání, průmyslu, zdravotnictví, sociálních služeb a kultury. • Nesoulad nabídky kvalifikací s potřebami hospodářské sféry (kvantitativně i kvalitativně); neprovázanost sféry vzdělávání se sférou práce vč. nedostatku praxe pro studující. • Nedostatečná péče o talenty, orientace na průměr. • Nerovnost v přístupu ke vzdělání povede k sociálnímu vylučování a může ohrozit sociální soudržnost. • Druhý stupeň ZŠ a střední (tj. vyšší sekundární) vzdělání s výučním listem se mohou stát druhofadlou vzdělávací cestou pro různým způsobem znevýhodněné. Nedostatky v kvalitě terciárního sektoru vzdělávání (neuspokojivá provázanost výuky s výzkumem i s potřebami hospodářské sféry, stárnoucí pedagogický sbor, nepřipravenost pedagogů na specifika vzdělávání dospělých aj.). • Nedostatek financí v terciárním sektoru, vysoká závislost na státním financování a nízká podpora financování ze soukromých zdrojů omezují jeho rozvoj. • Nedořešené zařazení bakalářského studia do odpovídající kvalifikační úrovně vede k upřednostňování zájmu bakalářů o okamžité pokračování ve studiu magisterských programů před odchodem do praxe. • Slabé zapojení nezaměstnaných do rekvalifikací povede k prohlubování jejich dlouhodobé nezaměstnanosti a k hrozbě sociálního vylučování.

Hlavní strategické směry

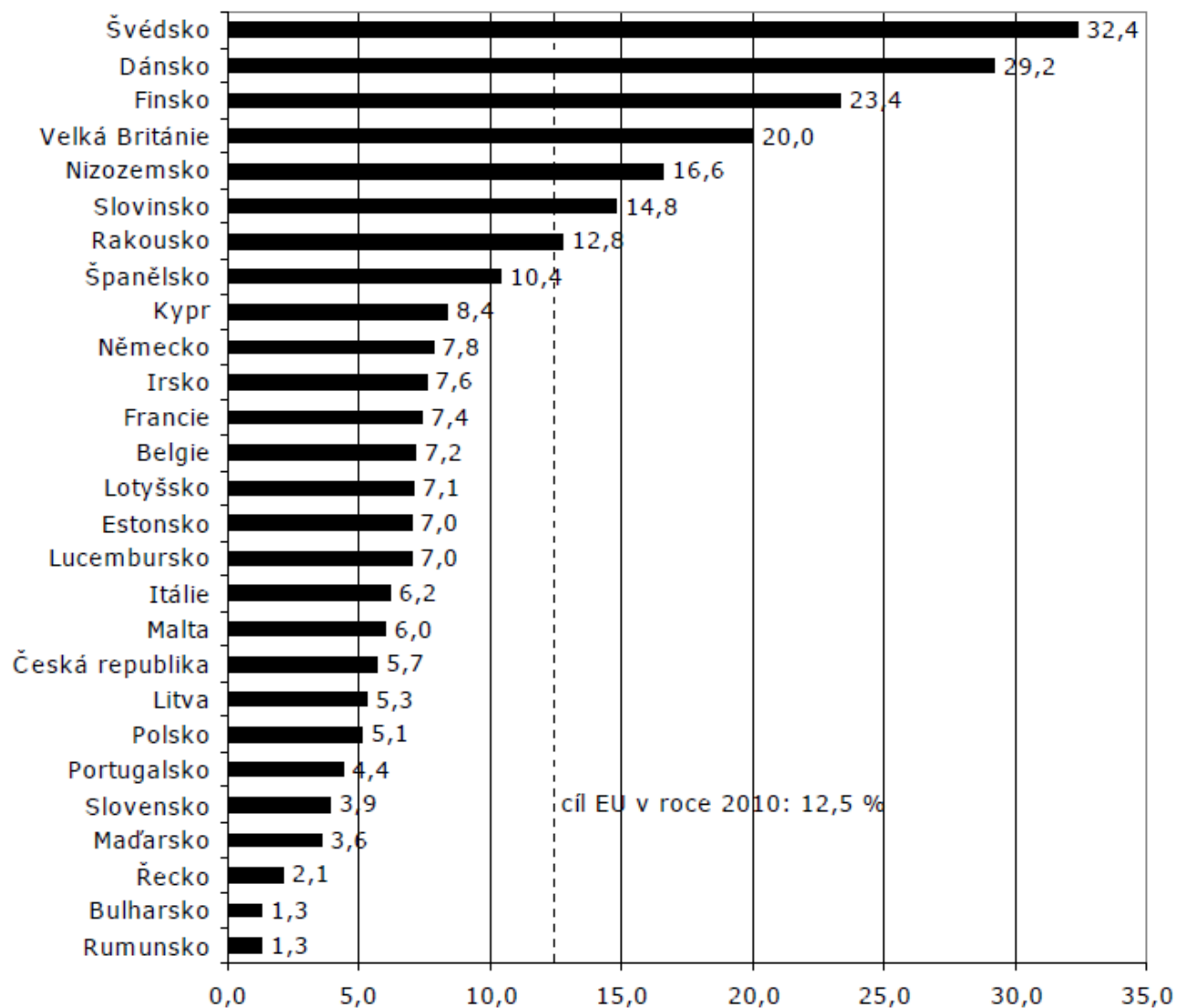
- Uznávání, prostupnost (otevřený prostor pro CU, uznávání výsledků neformálního a informálního učení)
- Rovný přístup (dostupnost a rovnost šancí)
- Funkční gramotnost (schopnost učit se v průběhu celého života)
- Sociální partnerství
- Stimulace poptávky (u všech skupin populace)
- Kvalita
- Poradenství

Faktory ovlivňující účast na dalším vzdělávání

- Ocenění profesní přípravy
- **Nabídka vzdělávacích aktivit** – (soulad s požadavky, dostupnost)
- **Finanční náklady**
- **Vývoj na trhu práce**
- **Sociální zázemí**

Graf č. 1 Procento dospělé populace ve věku 25-64 let účastníci se vzdělávání (v době 4 týdnů před šetřením) v roce 2007

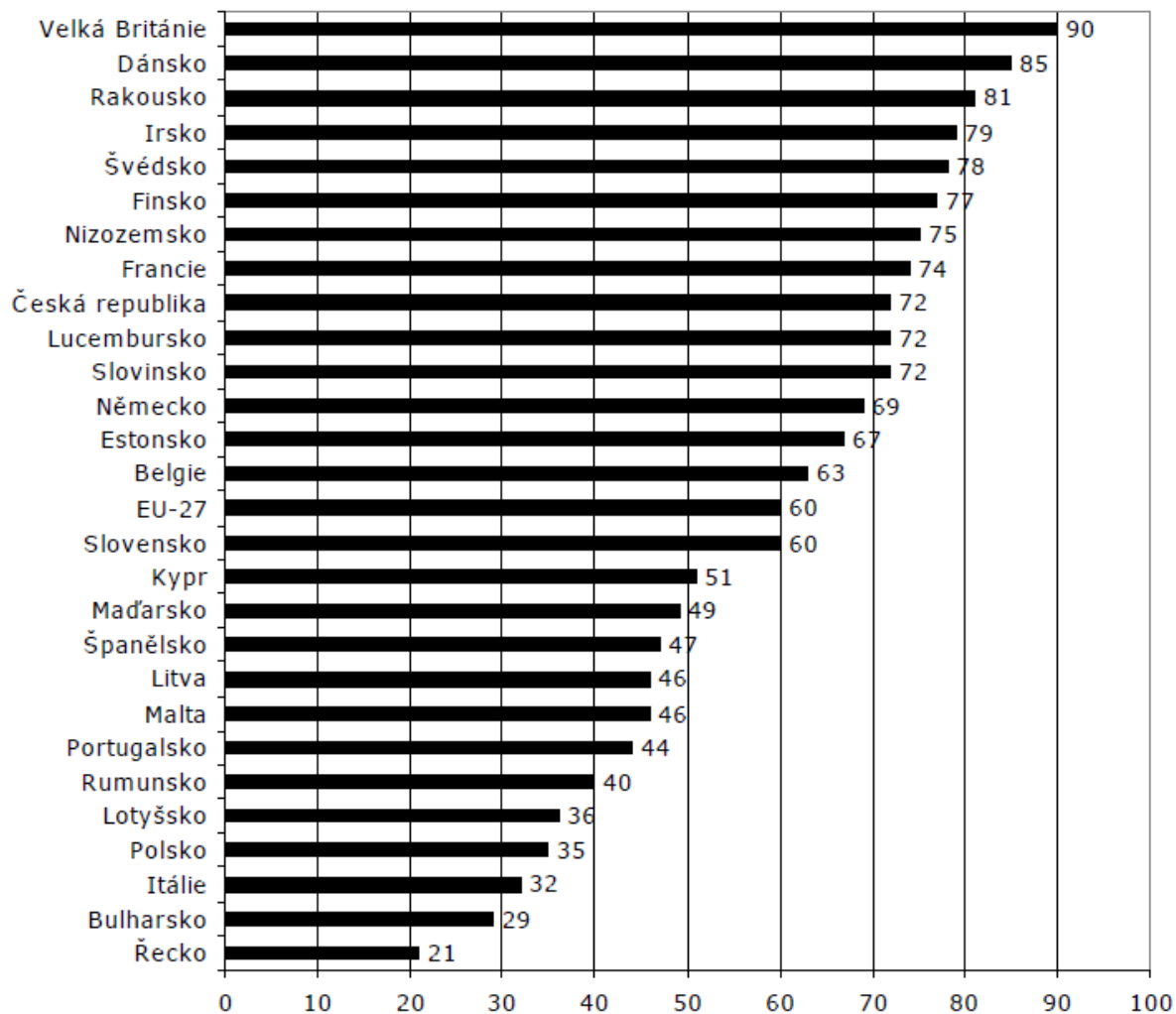

Zdroj dat: EU Labour Force Survey (LFS). Structural indicators.Eurostat. [online]. Poslední revize 13.11.2008 [cit.2008-11- 20]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&_screen=detailref&language=en&product=REF_SI_EM&root=REF_SI_EM/siem080.

Další odborné vzdělávání (DOV) zaměstnaných osob

	1999	2005 ¹⁾
Podíl podniků poskytujících DOV	67 %	74 %
Podíl účastníků kursů DOV na celkovém počtu zaměstnaných osob všech podniků:		
- celkem	40,8 %	60 %
- muži	44,9 %	64,4 %
- ženy	34,2 %	53,2 %
Podíl nákladů na kursy na úplných nákladech práce	1,1 %	0,9 %

Graf č. 3 **Vzdělávající podniky jako procento všech společností (výsledky šetření CVTS3 2005)**

Zdroj dat: Continuing Vocational Training Survey (CVTS3), 2005, Eurostat. [online]. Poslední revize 16. 4. 2008 [cit. 2008-04-22]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/extraction/retrieve/en/theme3/trng/trng_cvts3_01?OutputDir=EJOutputDir_546&user=unknown&clientsessionid=E8544CA5C4281FE76958BA90231A3017.extraction-worker-2&OutputFile=trng_cvts3_01.htm&OutputMode=U&NumberOfCells=27&Language=en&OutputMime=text%2Fhtml&

Koncepty CŽV

- Institucionální a legislativní rozdíl
- Způsoby financování (Dánsko - speciální daň ve výši 8 % z příjmů zaměstnanců), daňové úlevy zaměstnavatelům
- Podpora dospělých studentů – půjčky, studijní dovolené

Finsko JOB ALTERNATIVE LEAVE

- existuje od roku 1996
- účelem dovolené je umožnit zaměstnancům dlouhodobou dovolenou a zároveň poskytnout nezaměstnaným možnost zaměstnání na dobu určitou
- zaměstnanec čerpající dovolenou musí být nahrazen nezaměstnaným registrovaným na úřadu práce
- přednost je dána nezaměstnaným do 25 let, dlouhodobě nezaměstnaným, absolventům vysokých škol a odborného vzdělávání
- čerpání dovolené je podmíněno trváním zaměstnání v délce nejméně 10 let a zaměstnanec musí být těsně před dovolenou nepřetržitě zaměstnán u jednoho zaměstnavatele nejméně 1 rok
- délka trvání dovolené 90-359 dní
- po dobu dovolené pobírá jedinec dávku, jejíž výše odpovídá 70 % denní podpory v nezaměstnanosti, na kterou by měl nárok, kdyby byl nezaměstnán; v případě, že má zaměstnanec odpracováno 25 let, činí výše 80 %

Fungující systém CŽV

- 1) **Legislativní rámec** závazně vymezující podobu a základní pravidla fungování systému
- 2) Zajištění kompetentního **řízení (administrace) systému**
- 3) **Vzdělávací nabídku** splňující kritéria kvality a uspokojující vzdělávací potřeby co nejširší skupiny dospělých
- 4) Přístup k veškerým formám vzdělávání pro všechny **cílové skupiny** vzdělávání dospělých
- 5) **Finanční zabezpečení** celé oblasti, založené na vícezdrojovém financování, vymezení konkrétních pravomocí a pravidel finanční podpory zapojených subjektů
- 6) Implementaci **vzdělávacích metod zohledňujících specifické potřeby dospělých**
- 7) Kontrolní **systemy kvality** nabízených vzdělávacích služeb
- 8) Zajištění dostatečných **informací o vzdělávací nabídce** a kvalitních **poradenských služeb**

Průzkum vzdělávání dospělých v ČR (2009)

- Respondenti: laická a odborná veřejnost: akademici, společnosti poskytující vzdělávání v dospělosti, NNO, zaměstnavatelé, státní správa
- Realizátoři: Donath-Burson_Marsteller, Asociace institucí vzdělávání dospělých v ČR, Factum Invenio
- Cíl: hlavní aktuální problémy, příležitosti, vliv ekonomické recese

Výsledky – nutnost CŽV

Motivace

Většina lidí souhlasí, že vzdělávat se v dospělosti je třeba, zejména z těchto důvodů:

- Udržet krok s dobou a být konkurenceschopný na trhu práce a ve společnosti
- Dosáhnout svých profesních cílů
- Otevřít si obzory a další možnosti
- Mít „dobrý pocit“ z osobního rozvoje
- Zajímavým způsobem využít svůj volný čas

Bariéry CŽV

Bariéry

Hlavní bariéry pro systematické vzdělávání v dospělosti jsou zejména tyto:

- Finanční náročnost (zejména nezaměstnaní a matky na mateřské dovolené)
- Časová náročnost (většina lidí, prioritou v dospělosti je především práce, rodina a odpočinek)
- Nedostatek motivace (obecný problém u mnoha lidí, někteří jej nazývají otevřeně jako „lenost“)
- Nízká informovanost (málo informací např. o rekvalifikačních možnostech)
- Nedůvěra v efektivnost dalšího vzdělávání při hledání práce (popř. nízké sebevědomí starších lidí)

Poptávka po CŽV

Preferované směry vzdělávání v dospělosti

Preferované směry vzdělávání v dospělosti jsou zejména tyto:

- Cizí jazyky: formou večerních kurzů, popř. zahraničních pobytů (nejčastěji poptávané vzdělávání, mnoho lidí v dospělém věku zde pociťuje nedostatek/možnost)
- Informační a komunikační technologie (zejména starší lidé)
- Další vzdělávání v oboru (individuálně)
- Rekvalifikace (pro nezaměstnané podle individuálních preferencí, určit nový směr rekvalifikace může být pro lidi s dlouholetou praxí obtížné)
- Vysokoškolské vzdělání (titul)
- Zájmová témata (např. hudba, tanec, dekorace atd.)

Podíl obyvatelstva, které ovládá cizí jazyk (2005, v %)

	Obyvatelstvo plynně ovládající (relace v %) ¹	
	nějaký cizí jazyk ²	Angličtinu
CZ	67,0	24,0
EU-25	86,8	37,8
EU-15	93,8	40,3
EU-10	76,3	34,1
Nejlepší výsledek	244 (LU)	79 (DK)

Zdroj: Languages In Europe 2005

(http://ec.europa.eu/education/policies/lang/languages/index_en.html).

Poznámky: 1| Relace může přesahovat 100 % (jsou vícenásobně započteny osoby hovořící více jazyky). 2| Nejsou započteny jazyky, které jsou velmi příbuzné mateřskému jazyku (např. slovenština pro Čechy, finština pro Estonce atd.).

Využívání internetu podle věku (v %)

	Věková skupina					
	16-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74
CZ	64	41	41	29	15	2
EU-25	80	67	60	47	32	12
EU-15	82	71	64	52	36	14
Nejlepší výsledek	97 (SE, NL)	95 (SE, FI)	93 (SE)	85 (SE)	74 (SE)	34 (NL)

Poznámka: Data za 1. čtvrtletí 2005

Pramen: EUROSTAT, Community Survey on ICT Usage in Enterprises, in households and by individuals. Luxembourg, EUROSTAT 2005.

Závěry

- Dostatečná nabídka x kvalita
- Vzdělání = investice nikoli zásadní!
- Negativní vliv ekonomické krize
- Podpora ohrožených skupin

Děkuji za pozornost 😊

Podpora celoživotního vzdělávání

- Asociace institucí vzdělávání dospělých v ČR

<http://www.aivd.cz/>

- Asociace univerzit třetího věku

<http://au3v.vutbr.cz/index.php>

- Národní centrum distančního vzdělávání

http://www.csvs.cz/csvs_ncdiv.shtml

- Národní vzdělávací fond, o.p.s.

<http://www.nvf.cz/>